

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ТУРОВ ВЛАДИСЛАВ В'ЯЧЕСЛАВОВИЧ

УДК 339.9:338.1(574)

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕСПУБЛІКИ
КАЗАХСТАН У СУЧАСНІЙ СВІТОГОСПОДАРСЬКІЙ СИСТЕМІ**

Спеціальність 08.00.02 – світове господарство
і міжнародні економічні відносини

Автореферат дисертації
на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі міжнародних економічних відносин Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, професор,
Сідоров Вадим Ігоревич,
Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна
Міністерства освіти і науки України,
декан факультету міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор,
Журба Ігор Євгенович,
Хмельницький національний університет
Міністерства освіти і науки України,
завідувач кафедри міжнародної інформації та
країнознавства;

кандидат економічних наук,
Дмитрієв Євген Євгенович,
Українська академія банківської справи
Міністерства освіти і науки України,
доцент кафедри міжнародної економіки.

Захист відбудеться «28» квітня 2016 р. о 10 годині 00 хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради К 64.051.25 у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна за адресою: 61022, м. Харків, пл. Свободи, 6, ауд. 234.

З дисертацією можна ознайомитись у Центральній науковій бібліотеці Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна за адресою: 61022, м. Харків, пл. Свободи, 4.

Автореферат розісланий «___» березня 2016 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради
кандидат економічних наук, доцент

Н. І. Гончаренко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. За останні 25 років економіка Казахстану здійснила комплексні економічні реформи, що мають істотні стратегічні відмінності від реформ в інших країнах і трансформувалася в самостійний міжнародний господарський суб'єкт з динамічною економічною системою. Економіки країн пострадянського простору мають єдиний спільний базис для розвитку, однак, розвиваються нерівномірно, під впливом цілої низки екзогенних та ендогенних економічних факторів. Виникнення економічних дисбалансів у пострадянських країнах з ринками, що формуються, має складну природу, а тому зберігає актуальність питання щодо їхнього розвитку у сучасній системі світового господарства. В сучасній економічній науці України економіці Республіки Казахстан не приділено належної уваги, при тому, що казахстанська економіка зазнала найменшого деструктивного впливу від наслідків світової фінансової кризи.

Аналіз ходу і результатів економічних трансформацій Казахстану представляє не тільки теоретичний, а й практичний інтерес для оцінки подальшої стратегії розвитку пострадянських країн в новому економічному світі.

Проблеми міжнародної економічної інтеграції та трансформації національної економіки для пострадянських країн з ринками, що формуються, до глобальної економічної системи, а також питання державного регулювання економіки були у сфері дослідження багатьох авторів, зокрема, варто виділити наступних науковців: Л.А. Абалкін, С.І. Архієреєв, В.А. Вацанова, Є.М. Воробйов, С.Ю. Глазьев, А.Г. Гранберг, А.П. Голіков, В.В. Гончаренко, Н.І. Гончаренко, А.А. Гриценко, Є.Є. Дмитрієв, О.А. Довгаль, І.Є. Журба, Г.М. Коломієць, Д.Г. Лук'яненко, М.З. Мальський, М.М. Мацях, Н.П. Мешко, О.І. Рогач, В.І. Сідоров, В.В. Івантер, В.Н. Кириченко, Ф.Н. Клоцвог, І.І. Пузанов, А.С. Філіпенко, С.А. Циганов, Т.М. Циганкова, О.Б. Чернега, О.І. Шнирков, С.О. Якубовський, О.Л. Яременко та інших.

Питаннями модернізації економіки займалися зокрема Д. Кіссинг, Б. Олін, М. Портер, В. Стопер, П. Самуельсон, елементам покращення механізмів економічного розвитку країн присвячені роботи Я. Базилюка, Я. Белінської, Я. Жаліла, Л. Кобиляцької, Л. Ковальської, О. Шнипка та ін.

У Казахстані ці проблеми тою чи іншою мірою розглядали: Е.М. Аринов, Я.А. Аубакіров, У.Б. Баймуратов, Р.Е. Елемесов, Е.Б. Жатканбаєв, Н. Ісінгарін, М.Б. Кенжегузін, А.К. Кошани, Н.К. Маміров, Ж.А. Мухамбетова, С.С. Сатубалдина.

Така наукова зацікавленість обумовлена тим, що лібералізація і інтенсифікація економічного розвитку Республіки Казахстан, постійне зростання кількості суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, структурні зрушення казахстанської економіки зумовили необхідність розробки принципово нових підходів подальшої модернізації економіки Республіки Казахстан з урахуванням культурних, етнічних, історичних та соціально-економічних факторів, що підкреслює актуальність обраної теми.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідницьких робіт Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна та в межах науково-дослідницької теми «Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації» (№ державної реєстрації 0113U001401). У межах наукової роботи автором

проводились дослідження особливостей економічного розвитку Республіки Казахстан у сучасній системі світогосподарських зв'язків (довідка № 30-10/2015 від 05.10.2015 р.).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретико-методичних засад дослідження трансформації економічного розвитку Республіки Казахстан у системі світового господарства та розробка науково-практичних рекомендацій щодо формування стратегії модернізації економіки Республіки Казахстан у контексті інтеграції країни до світової економічної системи.

Для досягнення поставленої мети в роботі пропонується розв'язання наступних завдань:

- систематизувати теоретичні основи дослідження економічного розвитку Республіки Казахстан у контексті трансформації економіки;
- провести аналіз теоретичних засад ісламської економічної моделі та дослідити можливість її імплементації в економіку Республіки Казахстан;
- теоретично обґрунтувати вибір економіко-математичної моделі для прогнозування зовнішньоекономічних зв'язків республіки Казахстан;
- визначити чинники, що зумовили становлення та трансформацію економіки Республіки Казахстан у сучасній системі світового господарства;
- дослідити процеси фінансового реформування в економіці Республіки Казахстан та оцінити його вплив на розвиток економіки країни;
- визначити місце і значення ісламської економічної концепції як чинника макроекономічної стабільності в Казахстані в контексті волатильності світової економіки;
- удосконалити концептуальні засади дослідження економічного розвитку Республіки Казахстан в умовах новітніх глобальних викликів та запропонувати концепт-стратегію розвитку економіки Республіки Казахстан у сучасних умовах функціонування світового господарства;
- обґрунтувати доцільність вибору багатовекторної стратегії модернізації економіки Республіки Казахстан у контексті інтеграції країни до світової економічної системи;
- розробити комплексний механізм модернізації економіки Республіки Казахстан.

Об'єктом дослідження є трансформаційні процеси економічного розвитку Республіки Казахстан у сучасній системі світового господарства.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти трансформації економічного розвитку Республіки Казахстан та формування стратегії її модернізації у контексті інтеграції країни до світової економічної системи.

Методи дослідження. Методологічну базу дослідження складають фундаментальні положення економічної теорії, теорії міжнародних економічних відносин та міжнародної економіки, методи економіко-математичного моделювання та прогнозування, праці провідних закордонних та вітчизняних науковців щодо розвитку і модернізації економік країн світу.

Для досягнення поставленої мети та завдань дослідження при виконанні дисертаційної роботи застосовувались загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, зокрема: методи наукового аналізу, синтезу та порівняння для узагальнення світового досвіду підходів щодо розвитку національної економіки та формування стратегії економічного розвитку Республіки Казахстан (п.1.1, 1.2), історико-логічний аналіз – при дослідженні ринкових трансформаційних процесів, що протікали в казахстанській економіці (п.1.1, 2.1); компаративістський аналіз – при дослідженні теоретико-методологічних засад моделювання зовнішньоекономічних відносин Республіки Казахстан (п.1.3); діалектичні методи – при виявленні взаємозв'язку між імплементацію традиційних методів ісламської моделі господарювання та трансформаційної економіки Республіки Казахстан (п.1.2, п. 2.2); економіко-математичні, табличні, графічні методи – при виявленні особливостей та динаміки розвитку реального та фінансового сектору казахстанської економіки (п. 2.2, 2.3); методи індукції та дедукції – для надання авторських понять «ісламська економіка» (п. 1.2); індексний метод – для побудови інтегрального показнику фінансової стійкості (п.2.3); методи економіко-математичного прогнозування – при розробці концептуальних засад розвитку казахстанської економіки (п.3.1) системний аналіз – при розробці механізму розвитку економіки (п.3.2).

Інформаційною та фактологічною базою дослідження є статистичні дані та аналітичні матеріали офіційних органів Казахстану (зокрема Національного банку Казахстану, Комітету статистики Казахстану, Посольства Республіки Казахстан в Україні), а також матеріали міжнародних організацій (ООН, ЮНКТАД, МВФ, ОЕСР, групи Світового банку, Всесвітнього економічного форуму), монографічні дослідження казахстанських, українських і зарубіжних економістів, результати власних досліджень і спостережень автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретико-методичних засад дослідження трансформації економічного розвитку Республіки Казахстан та розробці науково-практичних рекомендацій щодо визначення стратегії її модернізації у контексті інтеграції країни до світової економічної системи, що розкривається у наступних положеннях:

удосконалено:

– науково-методичний підхід щодо аналізу стійкості фінансової системи Республіки Казахстан в умовах трансформації за рахунок використання набору економічних індикаторів, що дозволяє отримати сценарну інтегральну кількісну та якісну оцінку стану фінансової системи країни для органів державної влади та міжнародних інвесторів;

– концептуальні основи дослідження пріоритетних напрямків економічного розвитку країни, а саме розроблено концепт-стратегію розвитку економіки Республіки Казахстан у контексті функціонування сучасної системи світового господарства, яка на основі ідентифікації екзогенних та ендогенних ресурсів розвитку включає три стратегічні напрямки: створення локальних точок економічного зростання (з формуванням анклавів прискореного економічного зростання), модернізацію існуючої соціально-економічної системи, що передбачає більш ефективне використання наявних ресурсів та реалізацію економічного потенціалу країни, та експортно-імпорتنу концепцію входження у світове

господарство через переорієнтацію зовнішньоторговельних потоків та зміну їх структури;

набуло подальшого розвитку:

– методичний підхід до визначення основних напрямів розвитку експортної політики Республіки Казахстан в умовах геоекономічних реалій через застосування економетричного алгоритму інтегрованої моделі авторегресії ковзної-середньої Бокса-Дженкінса (ARIMA-модель) та проведення комплексного аналізу переваг і недоліків моделі класу ARIMA в залежності від пріоритетів зовнішньоекономічного співробітництва країни і гіпотез, що висуваються стосовно їх особливостей;

– понятійно-категоріальний апарат світової економіки через надання авторського визначення поняття «ісламська економічна модель», що на відміну від існуючих, розглядається як економічна політика, яка базується на принципах ісламського віровчення, що забезпечує макроекономічну стабільність та розвиток за рахунок відсутності спекулятивних монетарних шоків, використання власного або залученого капіталу, рівномірного інвестування в реальний сектор економіки, стабільності фінансування та впровадження соціально-орієнтованої економічної політики;

– обґрунтування пріоритетних напрямів реформування національної економіки Республіки Казахстан у напрямку багатовекторної лібералізації зовнішньоекономічних зв'язків з розвитком експортоорієнтованої зовнішньоекономічної політики на основі стимулювання розвитку експортних галузей з високою доданою вартістю, диверсифікації виробництв та розширення пулу зовнішньоекономічних партнерів, що дозволить казахстанській економіці мінімізувати негативні наслідки волатильності світових товарних та фінансових ринків.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці науково-практичних рекомендацій щодо визначення стратегії модернізації економіки Республіки Казахстан у контексті її інтеграції до світової економічної системи. Теоретичні узагальнення, висновки і пропозиції, що містяться у дисертації, можуть бути використані у діяльності органів законодавчої та виконавчої влади Республіки Казахстан, зокрема, при розробці механізмів державного регулювання зовнішніх економічних відносин діяльності Республіки Казахстан.

Практичні рекомендації та пропозиції, викладені в дисертації, впроваджено в поточну діяльність Департаменту міжнародного співробітництва Харківської міської ради – при визначенні тенденцій розвитку зовнішньоторговельних відносин Республіки Казахстан із країнами-партнерами (довідка № 5/01-01-21 від 13.08.2015 р.), аналітичну роботу Харківської обласної державної адміністрації – при підготовці матеріалів з питань розробки напрямів зовнішньоекономічної політики України (довідка № 01–47/917 від 17.08.2015 р.) та зовнішньоекономічну діяльність ТОВ «Котлотурбопром» корпорації «МАСТ–ІПРА» (довідка № 118-А від 12.08.2015 р.).

Основні наукові положення й отримані результати дослідження використовуються у навчальному процесі для студентів факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу Харківського національного

університету імені В.Н. Каразіна при викладанні дисциплін «Міжнародні економічні відносини», «Світова економіка» (довідка № 31-10/2015 від 08.10.2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаною працею, всі наукові результати отримані автором особисто. З наукових праць, що були опубліковані у співавторстві, в роботі використані лише ті ідеї і положення, які є результатом власної науково-дослідної роботи здобувача.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дослідження доповідались автором і отримали схвалення на міжнародних і всеукраїнських конференціях і науково-практичних семінарах, а саме: міжнародна науково-практична конференція «Українсько-російське порубіжжя: стан та перспективи співробітництва» (15 грудня 2012 р. м. Харків); науково-практична конференція «Організаційно-економічні проблеми регіонального розвитку у сучасних умовах» (29 квітня 2011 р. м. Сімферополь); міжнародна науково-практична конференція «Україна у системі світових економічних процесів» (17–18 грудня 2009 р. м. Харків); науково-практична конференція «Інтеграційні пріоритети України у сучасному гео економічному просторі» (23–24 вересня 2010 р. м. Сімферополь); ІХ засідання Російсько-Українського постійно діючого семінару з просунутих наукових досліджень та інноваційних технологій за темою «Глобальна політекономія знань» (2010р. м. Белгород); науково-практична конференція «Організаційно-економічні проблеми регіонального розвитку у сучасних умовах» (22 квітня 2010 р. м. Сімферополь).

Публікації. Основні положення і результати дослідження викладені автором у 12 наукових працях, з яких: 1 розділ у колективній монографії, 7 наукових статей у фахових виданнях, у тому числі 1 – у закордонному періодичному виданні, 4 тез доповідей – у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 12,26 д.а., з яких особисто авторові належить 5,42 д.а.

Обсяг і структура дисертаційної роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (204 найменування на 20 сторінках) та 2 додатків. Зміст дисертації викладено на 233 сторінках друкованого тексту, включаючи 27 таблиць і 47 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету і завдання дослідження, його предмет і об'єкт, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі «**Теоретико-методичні основи дослідження економічного розвитку Республіки Казахстан у системі світового господарства**» досліджено трансформаційну сутність казахстанської економіки в період входження у світову систему господарських відносин; проведено аналіз теоретичних засад функціонування ісламської економічної моделі з використанням оцінки її часткової імплементації в Республіці Казахстан; систематизовано та узагальнено методичний апарат дослідження економічного розвитку Республіки Казахстан у системі світового господарства.

Після здобуття суверенітету Республіка Казахстан розпочала великі економічні реформи. На основі узагальнення теоретичних поглядів науковців щодо дослідження моделей економічного розвитку встановлено, що для Республіки Казахстан характерна модель структурних трансформацій під впливом національної економічної парадигми.

Доведено, що поряд з макроекономічною стабілізацією основним напрямком забезпечення умов економічного розвитку Республіки Казахстан стало забезпечення фінансової стійкості економіки і, насамперед, банківської системи, для чого була розроблена грошово-кредитна стратегія Центрального банку Республіки Казахстан, державна стратегія забезпечення фінансової стабільності економіки, що дозволило стабілізувати грошовий, валютний та фінансовий ринки. За результатами історико-економічного аналізу встановлено, що друга половина 90-х років ХХ ст. характеризувалась глибокими економічними реформами, направленими на формування ринкових інститутів, кардинальні зміни системи державного управління та фінансів. Прийнята програма оздоровлення реального сектору економіки була направлена на зменшення рівня банкрутств, поліпшення інвестиційного клімату в країні.

Аналіз наукових робіт провідних вчених-економістів дозволив виявити можливість здійснення вибору оптимального варіанту державної політики щодо реалізації відповідної стратегії з урахуванням усієї сукупності внутрішніх і зовнішніх чинників економічного розвитку Республіки Казахстан.

У ході дослідження трансформації економічного розвитку Республіки Казахстан через призму геополітичних і геоекономічних спрямувань виявлено її успішність з 1997 року до початку нових структурних зрушень світового господарства. Порівняльний аналіз схожих макроекономічних процесів в інших пострадянських країнах ідентифікував лідерські позиції Республіки Казахстан за темпами зростання ВВП з 2000 р., що дозволило їй отримати статус країни з ринковою економікою.

Встановлено, що результатами проведення структурних реформ в економіці Республіки Казахстан стало оздоровлення реального сектору економіки, створення стабільної банківської та фінансової системи. Наступним еволюційним етапом має стати побудова інноваційної економічної моделі розвитку, що базується на масштабних інвестиціях у нові технології і створення умов для постійного відтворення знань, а також створення нових високотехнологічних продуктів, з високою доданою вартістю.

Обґрунтовано, що генеза економічного розвитку Республіки Казахстан у сучасній світогосподарській системі обумовлена такими чинниками як географічне положення, що зумовлює інтенсифікацію інтеграційного вектору казахстанської економіки через розвиток зовнішньоекономічного співробітництва, досягнення гармонії між індивідуальним та колективним, а також створення більш соціально-справедливого суспільства, що є основою ісламської економічної традиції.

У результаті дослідження особливостей імплементації ісламської економіки, висунуто гіпотезу, що для диверсифікації зовнішньоекономічного розвитку Республіки Казахстан доцільно використовувати елементи ісламської економіки, яка є прийнятною для суб'єктів господарювання Республіки Казахстан через

історичні і культурно-релігійні особливості країни. Основне завдання ісламської економіки, починаючи з 1970-х рр., було у створенні ісламських банків та інших фінансових інститутів у рамках традиційної (неісламської) фінансової системи. Порівняння імплементації елементів ісламської економіки виявило, що концепція ісламської економіки набула поширення в сучасному світі завдяки успіху ісламських фінансових інститутів. Ідентифіковано, що в загальному вигляді, сутність фінансових і економічних відносин відповідно до ісламської моделі полягає у відмові від відсотка, від ф'ючерсних угод та «повітряної економіки».

На основі проведеного аналізу теоретичних підходів дослідження процесів ісламізації економіки запропоновано авторське визначення поняття «ісламська економічна модель», що на відміну від існуючих, розглядається як економічна політика, яка базується на принципах ісламського віровчення, що забезпечує макроекономічну стабільність та розвиток за рахунок відсутності спекулятивних монетарних шоків, використання власного або залученого капіталу, рівномірного інвестування в реальний сектор економіки, стабільності фінансування та впровадження соціально-орієнтованої економічної політики.

У результаті дослідження доведено, що генеза економічного розвитку Республіки Казахстан була зумовлена не тільки вибором теоретичної моделі подальшого розвитку економічної системи Республіки Казахстан, але й геополітичними, соціально-економічними, географічними, культурно-історичними чинниками, які сформували сучасне національне господарство Республіки Казахстан. Однак іманентні структурні зрушення, які відбуваються в складній системі світового господарства, зумовлюють необхідність розробки новітніх підходів до визначення детермінант економічного розвитку Республіки Казахстан з урахуванням глобалізаційної парадигми планетарного економічного розвитку.

У другому розділі «**Детермінанти економічного розвитку Республіки Казахстан у системі світогосподарських відносин**» проаналізовано макроекономічні чинники трансформації економічного розвитку Республіки Казахстан у системі світогосподарських відносин; досліджено значення ісламської економічної концепції як чинника економічної стабільності в Республіці Казахстан у контексті волатильності світової економіки; визначено роль фінансового сектору у розвитку економіки Республіки Казахстан під впливом трансформаційних процесів.

На основі історико-логічного аналізу запропоновано триетапну економічну генезу становлення сучасної економіки Республіки Казахстан. Виявлено, що на сучасному етапі функціонування національного господарства економіка Республіки Казахстан характеризується стабільно високими темпами економічного росту. Світова фінансово-економічна криза значно не вплинула на економіку, про що свідчать темпи зростання ВВП у пік кризи на рівні 1,2%, з поступовим їх збільшенням у 2010-2014 рр. Структурний аналіз ВВП показав, що загальною тенденцією є зменшення долі виробництва товарів (з 43,2% у 2011 р. до 38,0% – у 2014 р.) та відповідне збільшення долі вироблених послуг. Також виявлено збільшення інвестицій в основний капітал у середньому на 4% на рік.

Аналіз географічної структури зовнішньої торгівлі Республіки Казахстан дозволив виділити найбільші ринки для експорту товарів: виявлено, що на долю

країн ЄС припадає 43,9% зовнішньоторговельного обороту, в той час як на країни Азії – 24,56%, країни СНД – 20,6%.

У ході комплементарного аналізу встановлено, що з часів входження у світову господарську систему в якості самостійного суб'єкту міжнародних економічних відносин, структура зовнішньоторговельного обміну Республіки Казахстан не зазнала принципових змін з точки зору міжнародної спеціалізації та надалі характеризується сировинною спрямованістю експорту та переважанням у імпорті обладнання, товарів проміжного та кінцевого споживання, що забезпечує країні незмінне перевищення експорту над імпортом.

У ході дослідження підтверджено, що кризові явища виявили імітаційний характер ринкових реформ у Республіці Казахстан, відсутність раціонального самовідтворення у межах її народногосподарського комплексу, що спричинено орієнтацією всієї економіки на вузький спектр експортних поставок і залежністю від процесів у світовому господарстві.

Серед важливих умов формування макроекономічної стабільності та обмеження негативного глобального впливу на економіку Республіки Казахстан ідентифіковано значення ісламізації економічних відносин. Виявлено, що використання принципів ісламської економіки сприяє стабільному макроекономічному розвитку, розширеному відтворенню економіки, стабільному інвестуванню, стійкості банківського сектору та стабільному соціальному розвитку, через відсутність позичкового проценту, стабільність капіталу і рівномірність його розподілу та формування довгострокового фінансування, з орієнтацією на малий і середній бізнес. Визначено вплив ісламської економіки на соціальну відповідальність бізнесу та отримано детерміновану модель впливу принципів ісламської моделі економіки на макроекономічну стабільність Республіки Казахстан. Застосовуючи світовий досвід обґрунтовано, що розвиток ісламського банкінгу є макроекономічним стабілізаційним чинником, який доцільно використати в забезпеченні рівноваги фінансової і економічної системи Республіки Казахстан через інструменти монетарної політики.

У результаті дослідження доведено, що одним з напрямків розвитку та модернізації економіки Республіки Казахстан є стійкий та стабільний розвиток фінансового сектору країни, оскільки саме фінансова система підтримує загальне економічне зростання. Характерним для економічної політики Республіки Казахстан є цілеспрямовані дії, направлені на інтеграцію економіки до світової фінансової системи, з одного боку, а з іншого, зменшення залежності економічного зростання від цін на сировину на світових товарних ринках. Вищесказане доводить, що саме розвиток фінансової системи є вирішальним для забезпечення стійкого економічного розвитку країни.

Результати макроекономічної діагностики виявили, що загальна нестабільність фінансової системи Республіки Казахстан вимагає здійснення глибоких структурних реформ. За умови індукційного визначення впливу глобальних фінансових трансформацій на стан казахстанської економіки удосконалено науково-методичний інструментарій та запропоновано методичний підхід до розрахунку інтегрального показника стійкості фінансової системи Республіки Казахстан

(рис. 1), використання якого дозволяє визначати вплив та проводити оцінку екзогенних та ендогенних чинників економічного розвитку країни.

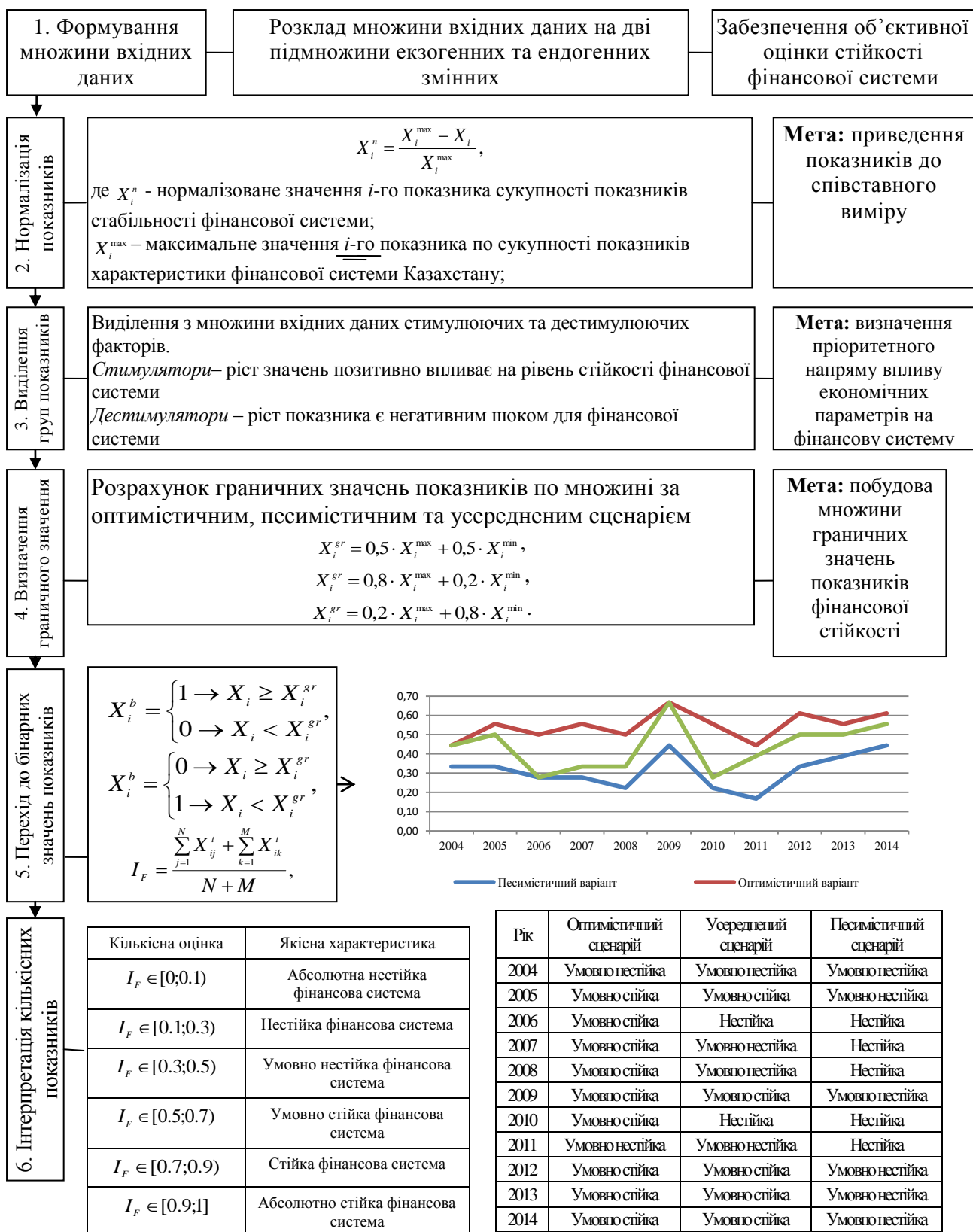

Рис. 1. Науково-методичний підхід до розрахунку інтегрального показника стійкості фінансової системи Республіки Казахстан*

*Розроблено автором

Результати перевірки запропонованого науково-методичного підходу досить точно відображають реальність розвитку фінансової системи Республіки Казахстан та її стійкість, а отже запропонована економіко-математична модель є адекватною та може використовуватись для прийняття управлінських рішень як на рівні органів державної влади Республіки Казахстан, так і для оцінки інвестиційної привабливості даної країни.

Таким чином, проведений аналіз інтеграційних детермінант економічного розвитку Республіки Казахстан виявив, що стан зовнішнього середовища є основним фактором, що визначає вплив на стабільність фінансового сектору, та зроблено висновок, що в умовах відкритості національної економіки Республіки Казахстан та погіршення світової товарної кон'юнктури існує критична необхідність визначення концептуальної моделі подальшого розвитку та модернізації економіки Республіки Казахстан.

У третьому розділі роботи **«Концептуальна модель розвитку та модернізації економіки Республіки Казахстан»** на основі застосування методів багатофакторного аналізу та економіко-математичного моделювання визначено основні напрямки розвитку зовнішньоекономічних зв'язків Республіки Казахстан; досліджено концептуальні засади економічного розвитку Республіки Казахстан в умовах новітніх глобальних викликів; запропоновано концепт-стратегію розвитку економіки Республіки Казахстан та шляхи модернізації національної економіки країни у сучасній системі світового господарства.

В умовах інтеграції до світової господарської системи Республіка Казахстан змушена адаптуватись до стратегій здійснення торговельної політики. Тому в методологічному аспекті важливим є формування прогностичних оцінок, які повинні сприяти формуванню такого вектору експортної політики Республіки Казахстан, що сприятиме збалансованості та стійкості економічних перетворень.

Проведений аналіз ідентифікував необхідність здійснення в Республіці Казахстан політики експортної орієнтації економіки. Обґрунтовано, що експортоорієнтована стратегія Республіки Казахстан повинна представляти собою симбіоз довготривалої експортної орієнтації з гнучким поєднанням поточної імпортозамінної політики. Тому найважливішим компонентом зовнішньоекономічної політики має бути ретельне взаємне поєднання експортно-імпоротної стратегії зі стратегією і завданнями структурної перебудови економіки Республіки Казахстан, що в свою чергу повинно являти собою узгодження всіх стадій і аспектів відтворювального процесу.

Доведено, що перспективні моделі розвитку економіки Республіки Казахстан у сучасній світовій системі пов'язані з формуванням її експортної політики за основними напрямками. У дисертації побудована сукупність ARIMA-моделей, що дозволяють отримати прогностичні оцінки напрямків змін експортної політики, яку здійснює Республіка Казахстан щодо країн, які належать до відповідних країн та угруповань, зокрема:

ARIMA-модель розвитку експорту Республіки Казахстан до країн Євразійського економічного союзу:

$$Ex_RK_EAEC(t) = 533.6724 + 0.77 * Ex_RK_EAEC(t-1) + \varepsilon(t) \quad (1)$$

ARIMA–модель розвитку експорту Республіки Казахстан до країн СOT:

$$Ex_RK_WTO(t) = 998.791 + 0.386* Ex_RK_WTO(t-1) + 0.614* Ex_RK_WTO(t-2) + \varepsilon(t) \quad (2)$$

ARIMA-модель розвитку експорту Республіки Казахстан до країн ЄС :

$$Ex_RK_EC(t) = 2518.184 + \varepsilon(t) + 0,081\varepsilon(t-1) - 0,597\varepsilon(t-2) \quad (3)$$

ARIMA-модель розвитку експорту Республіки Казахстан до США :

$$Ex_RK_USA(t) = 67.639 + \varepsilon(t) - 1,4\varepsilon(t-1) - 0,96\varepsilon(t-2) \quad (4)$$

ARIMA-модель розвитку експорту Республіки Казахстан до України:

$$Ex_RK_UA(t) = 0.92857*Ex_RK_UA(t-1) + \varepsilon(t) \quad (5)$$

На основі проведеного економетричного прогнозування за допомогою моделей ARIMA підтверджена доцільність використання експортоорієнтованої стратегії у взаємовідносинах із ЄС, КНР та США (рис. 2, рис.3, рис. 4).

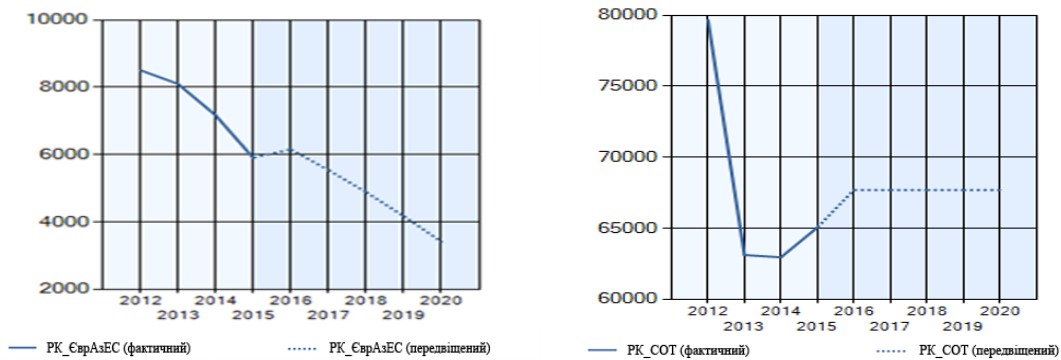

Рис. 2. Прогноз об'ємів експорту Республіки Казахстан до країн ЄврАзЕС (а) та країн Світової організації торгівлі (б)*
*Розраховано автором

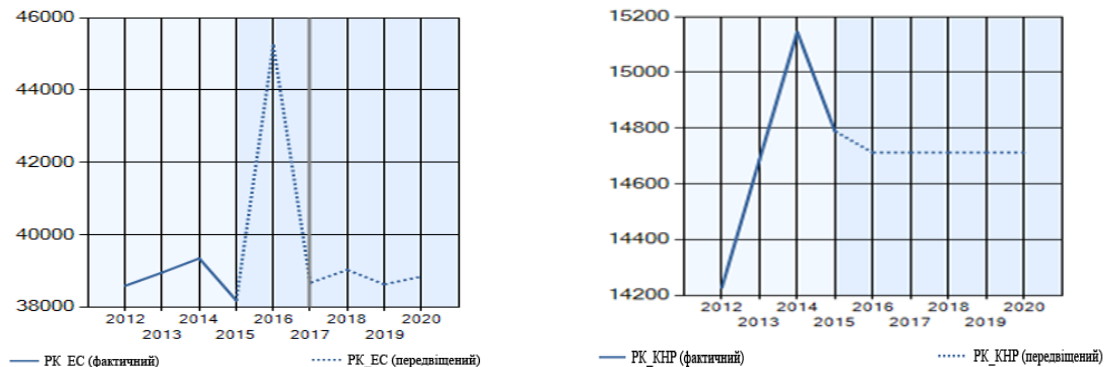

Рис. 3. Прогноз об'ємів експорту Республіки Казахстан до країн ЄС (а) та КНР (б)*
*Розраховано автором

Рис. 4. Прогнозний сценарій розвитку експортної політики Республіки Казахстан з США*

*Розраховано автором

Таким чином, доведено, що у 2017 році, можна очікувати суттєве зниження експорту Республіки Казахстан до основних країн-партнерів (табл. 1).

Таблиця 1

Прогнозовані напрями зміни вектору експортної політики Республіки Казахстан, (%)*

Напрямок експорту	Рік	
	2016	2017
РК до ЄврАзЕС	5.00↑ (збільшення)	10.00↓ (зменшення)
РК до СОТ	3.00↓ (зменшення)	0.00≈ (рівновага)
РК до ЄС	18.00↑ (збільшення)	15.00↓ (зменшення)
РК до КНР	1.00↓ (зменшення)	0.00≈ (рівновага)
РК до США	0.00≈ (рівновага)	2.00↑ (збільшення)
РК до України	28.00↓ (зменшення)	39.00↓ (зменшення)

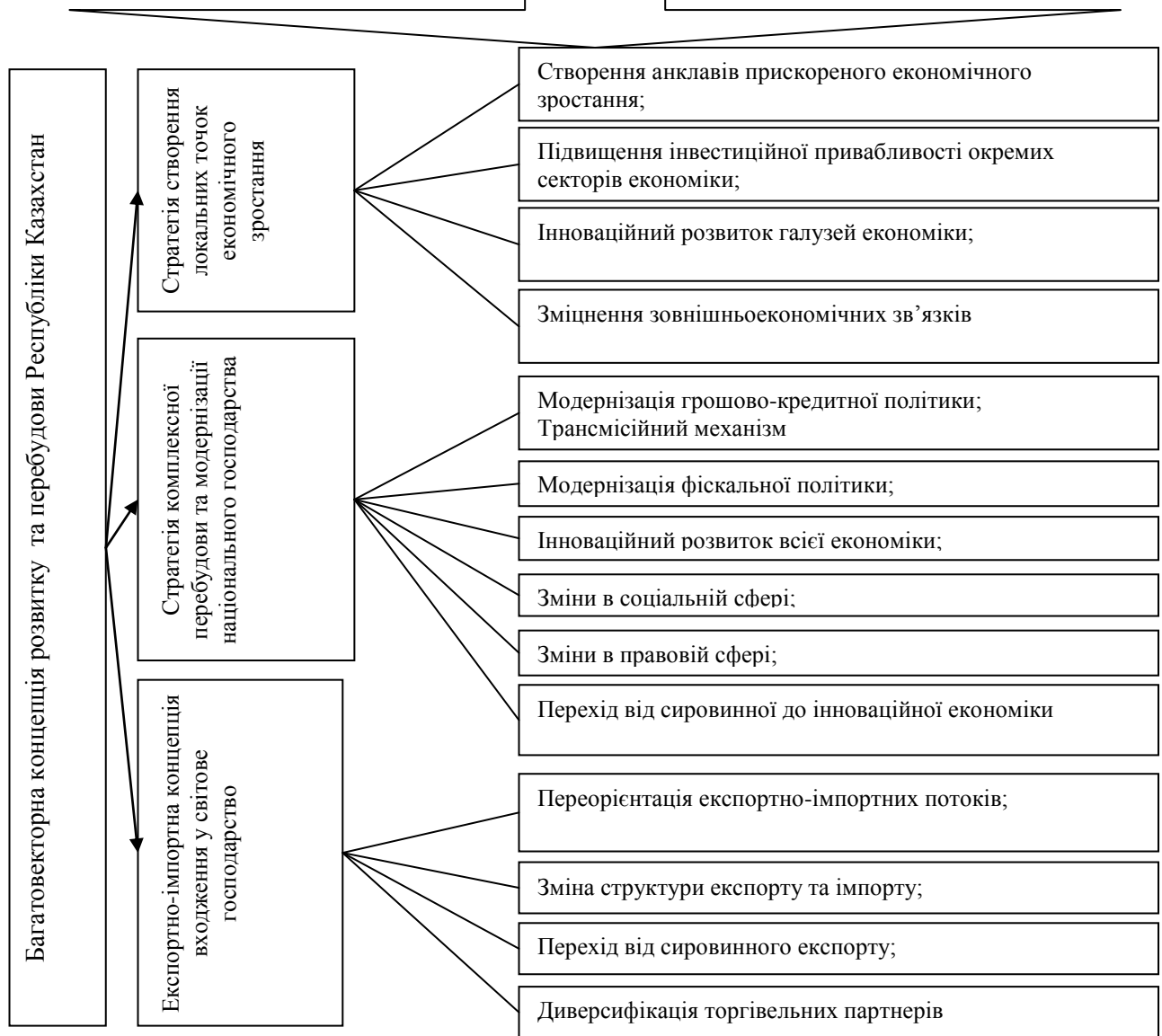
*Розраховано автором

Вищезазначене припущення у поєднанні з прогнозами значного зменшення цін на товарних ринках, може призвести до негативних явищ в економіці країни, а отже, актуальним є проведення модернізації економіки для забезпечення стійкого економічного зростання та збільшення експортного потенціалу Республіки Казахстан.

З метою визначення концепції економічного розвитку Республіки Казахстан, проаналізовано два можливі сценарії: 1) через створення локальних точок економічного зростання; 2) через комплексну перебудову та розвиток національного господарства. Опрацювання цих двох моделей дозволило розробити концепт-стратегію розвитку економіки Республіки Казахстан у сучасних умовах функціонування світового господарства, яка відводить вищу економічну роль державі, продовжуючи курс на демократизацію політичного та господарського життя, надання самостійності підприємствам, переважно економічними методами регулювання, використання якої дозволяє отримати диверсифіковану, соціально-справедливу економіку інноваційно-інституційного типу (рис. 5).

Концепція розвитку економіки Казахстану
Ідея: довготривалий стабільний розвиток національної економіки Казахстану в сучасних умовах функціонування світового господарства
Стратегічна мета: Досягнення такого рівня диверсифікації економіки, що знижує залежність економічного зростання від коливань цін на світових товарних ринках, забезпечує інноваційний соціальний розвиток та добробут громадян.
Основні ресурси: внутрішні джерела економічного розвитку, іноземні інвестиції
Основна модель розвитку економіки: інноваційно-інституційна модель розвитку національної економіки

<p>Ендогенні ресурси Республіки Казахстан:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Значна сировинна база; 2. Стратегічне географічне положення; 3. Демографічні ресурси 4. Науково-технічний потенціал 	<p>Екзогенні ресурси Республіки Казахстан:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міжнародні інвестиції; 2. Доступ до міжнародних ринків сировини та матеріалів; 3. Доступ до інновацій; 4. Переваги ісламської моделі розвитку
---	---

Основні очікувані результати

Соціальна справедливість	Вільний розвиток підприємництва	Диверсифікація економіки	Інтеграція у світове господарство
Ріст добробуту населення	Приток іноземних інвестицій	Розвиток експорту	Фінансова стабільність

Рис. 5. Концепт-стратегія розвитку економіки Республіки Казахстан у сучасних умовах функціонування світового господарства*

*Розроблено автором

У результаті виконання поставлених стратегічних цілей та використання запропонованої концепт-стратегії можливо досягнення наступних результатів: по-перше, високий рівень соціальної справедливості та зростання добробуту населення; по-друге, вільний розвиток підприємництва і як результат приток іноземних інвестицій; по-третє, диверсифікація економіки та пов'язане з ним зростання експортного потенціалу; по-четверте, більш глибока інтеграція у світове господарство з одночасним посиленням фінансової та економічної стабільності країни.

З метою обґрунтування пріоритетних напрямів подальшої стратегічної трансформації економічного розвитку держави у дослідженні розроблено механізм модернізації економіки Республіки Казахстан у контексті інтеграції до світової економічної системи (рис. 6), елементами якого є економічні, політичні та організаційно-технологічні засоби, що спрямовані на розвиток і зростання національної економіки країни.

У рамках запропонованого механізму у роботі розроблено науково-практичні рекомендації щодо визначення стратегії модернізації економіки Республіки Казахстан у контексті інтеграції країни до світової економічної системи, що включають: модернізацію монетарної та фіскальної політики, основним напрямом якої має стати поетапна імплементація нового трансмісійного механізму фінансової стабілізації, що вимагатиме удосконалення існуючих і впровадження нових інструментів грошово-кредитної політики, зміни підходів до постійних механізмів надання/вилучення ліквідності, операцій на відкритому ринку та дозволить знизити волатильність процентних ставок, спекулятивної складової на грошовому ринку і, як наслідок – підвищити гнучкість та ефективність регулювання ліквідності та проведення грошово-кредитної політики в цілому; модернізацію промислової політики, що має здійснюватись за такими напрямками: 1) промислова кооперація повинна базуватись на реалізації політики індустріально-інноваційного розвитку; 2) промислова політика в секторі металургії; комплекс дій, направлених на модернізацію соціально-політичної сфери.

У ході дослідження обґрунтовано, що основними напрямками модернізації економіки повинні стати підтримка високого рівня інвестицій в основний капітал та у науково-місткій галузі економіки. Визначено, що для активізації в країні потенціалу випереджальних технологій необхідно програмно-цільове використання кредитної емісії. Пріоритетна підтримка передових розробок створює умови для формування сучасної структури економіки Республіки Казахстан і сприяє виникненню значних експортних можливостей, що дозволяють вийти на зовнішні технологічні ринки. Доведено, що основними компонентами запропонованої моделі науково-технологічного розвитку Республіки Казахстан мають виступати: створення ринкового середовища та впровадження механізму попиту та пропозиції в науково-технічній сфері; формування інфраструктури для науково-дослідних і конструкторських розробок; створення відповідних економічних, організаційних, фінансових і правових механізмів ефективного функціонування науково-технічної сфери; здійснення заходів з роздержавлення і приватизації об'єктів державної власності у науково-технічній сфері.

Рис. 6. Механізм модернізації економіки Республіки Казахстан у контексті інтеграції до світової економічної системи*

*Розроблено автором

У роботі обґрунтовано, що виконання даного механізму забезпечить інвестиційну привабливість казахстанської економіки, значно диверсифікує експорт, зменшить залежність від імпорту капіталоємних та наукоємних товарів, забезпечить гармонійний розвиток суспільства, та, в кінцевому підсумку, позитивно вплине на довгострокове макроекономічне зростання.

У результаті дослідження розроблено наукову базу зовнішньоекономічної стратегії Республіки Казахстан, що має втілюватись у життя на базі адаптованого до ринкових умов механізму цільового програмування. Зокрема, мінімальний пакет державних програм, виконання яких стимулюватиме повноцінне входження економіки Республіки Казахстан до світового господарства та наблизять казахстанську економіку до макроекономічного еквілібріуму, має включати: програму створення транснаціональних компаній і фінансово-промислових груп; програму розвитку та реалізації експортного потенціалу Республіки Казахстан; програму створення і розвитку спеціальних економічних зон; програму залучення іноземних інвестицій в галузевому, територіальному та фінансовому розрізах; програму розвитку туризму та інших послуг, здатних стимулювати приток іноземної валюти; програму забезпечення економічної безпеки держави у зовнішньоекономічних процесах.

Таким чином, зроблено висновок, що основою нової моделі економічного зростання має стати створення сильної мотивації до підвищення ефективності як для міжнародного бізнесу, так і для системи державного управління. Необхідно послабити тягар державного регулювання і забезпечити абсолютний захист прав власності. Обґрунтовано, що модернізація та диверсифікація економіки Республіки Казахстан є необхідною умовою здобуття нової якості міжнародної спеціалізації. Їх проведення вкрай необхідне за будь-якого сценарію розвитку зовнішньоекономічної взаємодії Республіки Казахстан, проте шляхи впровадження мають враховувати існуючі інтеграційні спрямування, що впливає на безліч економічних параметрів національної економіки.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі представлено теоретичне узагальнення та запропоновано вирішення науково-практичної задачі, що полягає в удосконаленні науково-методичних підходів дослідження трансформації економічного розвитку Республіки Казахстан та розробці науково-практичних рекомендацій щодо формування стратегії її модернізації у контексті інтеграції країни до світової економічної системи.

За результатами дисертаційного дослідження зроблені наступні висновки:

1) Проведений теоретико-методологічний аналіз існуючих у науковій літературі підходів дослідження трансформаційних процесів економічного розвитку країни у сучасній системі світового господарства дозволив сформулювати авторське визначення поняття «економічний розвиток», як безперервного циклічного висхідного процесу розвитку економічних відносин в країні, направленого на економічне зростання та підвищення добробуту населення. Виявлено, що економічне становлення та розвиток Республіки Казахстан відбувались за рахунок

проведення докорінних реформ фінансового сектору, через проведення ефективної монетарної політики, направленої на зниження темпів інфляції, та стимулювання реального сектору економіки через державне кредитування виробництва, що забезпечило макроекономічну стабільність розвитку казахстанської економіки.

2) Теоретичний аналіз основ ісламської моделі економіки дозволив виявити основні особливості даної моделі: по-перше, зв'язок економіки з ісламськими віропереконаннями та ісламським законом; по-друге, існування принципу рівномірного розподілу благ; по-третє, заборона на позичковий відсоток. У результаті дослідження наукових джерел встановлено, що ісламська економічна модель спрямована на досягнення гармонії між індивідуальним та колективним, а також створення більш соціально-справедливого суспільства. Основною метою ісламської економіки є пошук альтернативного рішення актуальних економічних проблем, в першу чергу, у фінансовій сфері.

3) У результаті дослідження теоретико-методологічних засад моделювання зовнішньоекономічних відносин Республіки Казахстан ідентифіковано особливості динаміки основних соціально-економічних показників, що обумовлюються характером та дисбалансами розвитку економіки, для прогнозування яких пропонується використовувати комплексну інтегровану модель ARIMA, що дозволяє отримувати прогнозні значення показників з урахуванням мультиплікативної сезонності на основі аналізу послідовних часових рядів з випадковими стрибками.

4) На основі аналізу основних факторів становлення та розвитку економіки Республіки Казахстан запропоновано триетапну періодизацію економічного розвитку: перший етап (1986-1989 рр.) характеризувався переведенням підприємств та галузей реального сектору економіки на повний госпрозрахунок та самофінансування, інтенсифікація виробництва; основним детермінантом розвитку на другому етапі (1990-1991 рр.) виступала орієнтація на впровадження ринкових трансформацій в країні та фінансова стабілізація економіки; третій – сучасний етап (після 1992 р.) характеризувався структурними зрушеннями у фінансовому та реальному секторах економіки, поступова стабілізація та лібералізація економічного життя, результатом якого стало стрімке економічне зростання у період після 2000 р.

5) Детерміновано модель впливу основних принципів ісламської економічної моделі на макроекономічну стабільність республіки Казахстан, що дозволяє отримати стабільний макроекономічний розвиток, розширене самовідтворення економічної системи, стабільне інвестування, досягти стабільності та стійкості банківського сектору, а також забезпечити збалансований соціальний розвиток, через відсутність позичкового проценту, інвестування в реальний сектор економіки та рівномірний розподіл капіталу серед реципієнтів, орієнтованість на малий бізнес, а також, соціально відповідальність бізнесу перед суспільством.

6) На основі аналізу динаміки розвитку банківського та фінансового сектору економіки Республіки Казахстан запропоновано науково-методичний підхід щодо аналізу стійкості фінансової системи Республіки Казахстан в умовах трансформації, що дозволяє на основі екзогенних та ендогенних індикаторів розвитку фінансового та реального секторів національної економіки, отримувати кількісні оцінки та якісні

характеристики стану фінансової системи країни. Дані, розраховані в результаті застосування науково-методичного підходу, свідчать про нестабільний стан фінансової системи Республіки Казахстан.

7) Науково обґрунтовано використання методичного підходу до моделювання зовнішньоекономічного співробітництва країни в умовах гео економічних реалій через застосування економетричного алгоритму моделі ARIMA та проведення комплексного аналізу переваг і недоліків моделі класу ARIMA залежно від сутності процесу міжнародних економічних відносин і гіпотез, що висуваються стосовно їх особливостей, на основі чого виявлено основні напрями розвитку експортної політики Республіки Казахстан, серед яких найбільш перспективним є експорт продукції з даної країни до країн ЄС, проте можливе значне скорочення обсягів торгівлі у грошовому вимірі за всіма напрямками експорту до 2017 року, через зниження цін на основні товарні групи казахстанського експорту на світових ринках.

8) Обґрунтовано доцільність вибору багатовекторної стратегії модернізації економіки Республіки Казахстан та розроблено концепт-стратегію розвитку казахстанської економіки з урахуванням сучасних умов функціонування світового господарства на основі комплексної стратегії перебудови економіки, що включає також створення локальних точок економічного зростання, експортно-імпорту концепцію входження до світової економіки, у результаті імплементації яких дозволить отримати високо диверсифіковану соціально-справедливу інноваційно-інституційну економіку зі стабільним економічним зростанням, що не залежить від несприятливих шоків кон'юнктури на світових товарних та фінансових ринках. Запропоновано науково-практичні рекомендації щодо державної економічної політики Республіки Казахстан, що забезпечуватимуть повноцінне входження національної економіки до світової економічної системи.

9) Розроблено багатовекторний механізм модернізації економіки Республіки Казахстан у контексті інтеграції до світової економічної системи, що через реформування монетарної та фіскальної системи, реального сектору економіки (зокрема модернізацію металургійного комплексу), стимулювання і поглиблення промислової кооперації, та модернізацію соціальної і політичної сфери, дозволить забезпечити інвестиційну привабливість казахстанської економіки, диверсифікувати експорт, знизити залежність від капіталоємних та наукоємних товарів, гармонізувати соціальну сферу, та стати необхідним базисом для довгострокового макроекономічного зростання.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Розділ у колективній монографії:

1. Туров В. В. Дослідження теоретичних основ формування системи економічної безпеки / Забезпечення економічної безпеки держави [Текст] : [монографія] / під заг. ред. В. В. Лебедченко. – Харків : ПВПП «Слово», 2014. – 168 с. – С. 7-20 (0,81 друк.арк.).

Особистий внесок здобувача: досліджено теоретичні основи формування стратегії економічної безпеки держави.

Публікації у наукових виданнях іноземних держав:

2. Туров В. В. Исламская модель экономики (имплементация в Казахстане) / В. В. Туров // Электронный научный журнал «Современные проблемы науки и образования». – 2014. – №1. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=12222>.

Публікації у наукових фахових виданнях України:

3. Туров В. В. Сучасний стан економіки Казахстану в умовах світової фінансової кризи / В. В. Туров // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Економічна серія. – 2010. – №892. – С. 233-237 (0,45 друк.арк.).

4. Туров В. В. Необхідність розвитку інфраструктури азіатських країн що розвиваються / В. В. Туров // Вісник Міжнародного слов'янського університету. Серія «Економіка». – 2011. – №1. – С. 72-90 (0,96 друк.арк.).

5. Туров В. В. Необхідність реконструкції банківської системи Республіки Казахстан на етапі становлення незалежності / В. В. Туров // Культура народів Причерномор'я. – 2011. – №218. – С. 179-182 (0,42 друк.арк.).

6. Туров В. В. Ісламізація економіки як фактор макроекономічної стабільності в Казахстані / В. В. Туров // Наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2014. – №3. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2863>.

7. Туров В. В. Напрями зміни експортної політики Республіки Казахстан / В. В. Туров // Науковий журнал «Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право». – 2015. – №3(80). – С. 150-164 (0,67 друк.арк.).

8. Туров В. В. Стан поточного рахунку платіжного балансу Казахстану в умовах фінансової нестабільності / В. В. Туров // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2015. – №3. – С. 296-301 (0,41 друк.арк.).

Публікації в інших виданнях:

9. Туров В. В. Сучасний стан економіки Казахстану в умовах світової фінансової кризи / В. В. Туров // Організаційно-економічні проблеми регіонального розвитку в сучасних умовах : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів та студентів (м. Сімферополь, 22 квітня 2010 р.). – Сімферополь : Таврійський національний університет імені В. Н. Вернадського, 2010. – 497 с. – С. 322-324 (0,22 друк.арк.).

10. Туров В. В. Теоретичні аспекти економічного розвитку країн що розвиваються / В. В. Туров // Організаційно-економічні проблеми регіонального розвитку в сучасних умовах : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів та студентів (м. Сімферополь, 29 квітня 2011 р.). – Сімферополь : Таврійський національний університет імені В. Н. Вернадського, 2011. – 449 с. – С. 365-367 (0,21 друк.арк.).

11. Туров В. В. Казахстан у системі світогосподарських зв'язків / В. В. Туров // Інтеграційні пріоритети України в сучасному геоeкономічному просторі : матеріали науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів та студентів

(м. Сімферополь, 23-24 вересня 2010 р.). – Сімферополь : Таврійський національний університет імені В. Н. Вернадського, 2010. - 144 с. – С. 106-108 (0,21 друк.арк.).

12. Туров В. В. Прогнозування експортної політики Республіки Казахстан з країнами СOT та країнами ЄС / В. В.Туров // Українсько-російське порубіжжя: стан та перспективи співробітництва : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 15 грудня 2012 р.). – Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2012. – 207 с. – С. 118-122 (0,23 друк.арк.).

АНОТАЦІЯ

Туров В.В. Трансформація економічного розвитку Республіки Казахстан у сучасній світогосподарській системі – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини. – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України, Харків, 2016.

Дисертаційна робота присвячена дослідженню трансформації економічного розвитку Республіки Казахстан у сучасній системі світового господарства. Аналіз нових умов розвитку економіки Республіки Казахстан довів необхідність оновлення інституційної моделі, яка б сприяла динамічному розвитку інноваційної сфери Республіки Казахстан та проведенню модернізації економіки.

На основі аналізу стану та перспектив розвитку банківського та фінансового сектору Республіки Казахстан запропоновано науково-методичний підхід до розрахунку інтегрального показника стійкості фінансової системи, що на основі екзогенних та ендогенних показників розвитку фінансової системи дозволяє отримати кількісні та якісні оцінки стійкості фінансової системи.

Побудовано прогнозну модель розвитку експорту Республіки Казахстан на основі математичної моделі ARIMA. В результаті прогнозування отримані перспективні вектори розвитку експортної політики. Виявлено, що найбільш перспективним є експорт продукції до країн ЄС, однак у 2017 році може спостерігатись значне погіршення торговельних відносин за всіма напрямками експорту.

Розроблено концепт-стратегію розвитку економіки Республіки Казахстан у сучасних умовах функціонування світового господарства на основі комплексної стратегії перебудови економіки.

Запропоновано механізм модернізації казахстанської економіки, у рамках якого розроблено науково-практичні рекомендації щодо визначення стратегії модернізації економіки Республіки Казахстан у контексті інтеграції країни до світової економічної системи, що включають в себе проведення модернізації монетарної та фіскальної політики, промислової модернізації, особливо модернізації металургійного комплексу, політики, направленої на стимулювання промислової кооперації, та комплекс дій, направлених на модернізацію соціально-політичної сфери.

Ключові слова: економічний розвиток, експортна політика, інтеграція, ісламська економічна модель, макроекономічна рівновага, модернізація економіки, трансформація.

АННОТАЦИЯ

Туров В. В. Трансформация экономического развития Республики Казахстан в современной мирохозяйственной системе.- Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.02 – мировое хозяйство и международные экономические отношения. – Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина Министерства образования и науки Украины, Харьков, 2016.

Диссертация посвящена исследованию трансформации экономического развития Республики Казахстан в современной системе мирового хозяйства. Анализ новых условий развития экономики Республики Казахстан доказал необходимость обновления институциональной модели, которая бы способствовала динамичному развитию инновационной сферы Республики Казахстан и проведению модернизации экономики.

На основе анализа состояния и перспектив развития банковского и финансового сектора Республики Казахстан предложен научно-методический подход к расчету интегрального показателя устойчивости финансовой системы, который на основе экзогенных и эндогенных показателей развития финансовой системы позволяет получить количественные и качественные оценки устойчивости финансовой системы.

Построена прогнозная модель развития экспорта Республики Казахстан на основе математической модели ARIMA. В результате прогнозирования получены перспективные векторы развития экспортной политики. Выявлено, что наиболее перспективным является экспорт продукции в страны ЕС, однако в 2017 году может наблюдаться значительное ухудшение торговых отношений по всем направлениям экспорта.

Разработана концепт-стратегия развития экономики Республики Казахстан в современных условиях функционирования мирового хозяйства на основе комплексной стратегии перестройки экономики. Предложены научно-практические рекомендации по реформированию государственной экономической политики Республики Казахстан, использование которых обеспечит полноценное вхождение национальной экономики в мировую экономическую систему, минимальный пакет которых должен включать: программу создания транснациональных компаний и финансово-промышленных групп; программу развития и реализации экспортного потенциала Республики Казахстан; программу создания и развития специальных экономических зон; программу привлечения иностранных инвестиций в отраслевом, территориальном и финансовом разрезах; программу развития туризма и других услуг, способных стимулировать приток иностранной валюты; программу обеспечения экономической безопасности государства во внешнеэкономических процессах.

Предложен механизм модернизации казахстанской экономики, в рамках которого разработаны научно-практические рекомендации по определению стратегии модернизации экономики Республики Казахстан в контексте интеграции страны в мировую экономическую систему, включающих в себя проведение модернизации монетарной и фискальной политики, промышленной модернизации, особенно модернизации металлургического комплекса, политики, направленной на

стимулирование промышленной кооперации, и комплекс действий, направленных на модернизацию социально-политической сферы.

Ключевые слова: экономическое развитие, экспортная политика, интеграция, исламская экономическая модель, макроэкономическое равновесие, модернизация экономики, трансформация.

ABSTRACT

Vladislav V. Turov The transformation of the Kazakhstan Republic economic development in the modern world economic system. – Manuscript.

The thesis for a Candidate Degree in economic science: Speciality 08.00.02 – World economy and international economic relations – V. N. Karazin Kharkiv National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Kharkiv, 2016.

Dissertation work is devoted to the transformation of economic development of Kazakhstan in the modern world economy. Analysis of the new conditions of the economy of Kazakhstan has shown the need to upgrade the institutional model to facilitate the dynamic development of innovation sphere of Kazakhstan and conduct of economic modernization.

On the base of the status and prospects of the banking and financial sector of Kazakhstan analysis scientific and methodical approach of the financial system stability integral index calculating was proposed, which is based on exogenous and endogenous indicators of the financial system provides a quantitative and qualitative assessment of the stability of the financial system.

On the basis of a mathematical model ARIMA a predictive model of Kazakhstan export was constructed. As a result, forecasting obtained promising vectors of export policy. Found that the most promising export direction is the EU-countries, but in 2017 there can be significant deterioration of trade relations in all areas of exports.

Developed a concept-strategy of Kazakhstan economic development in modern conditions of functioning of the world economy on the basis of a comprehensive strategy of economic restructuring.

Proposed the mechanism of Kazakhstan's economy modernization. Developed the scientifically-practical recommendations on determining the strategy of economic modernization of Kazakhstan in the context of integration into the world economic system, which include the modernization of monetary and fiscal policies, industrial modernization, particularly the modernization of the metallurgical complex policy aimed at promoting industrial cooperation and a set of actions aimed at modernization socio-political sphere.

Key words: economic development, export policy, integration, Islamic economic model, macroeconomic balance, modernization of the economy, transformation.

Підписано до друку 21.03.2016. Формат 60×84 1/16.
Папір офсетний. Друк. цифровий.
Ум. друк. арк. 0,9. Наклад 100 примірників.
Замовлення №1406.

Надруковано у друкарні ФОП Тарасенко В. П.
Свідоцтво № 24800170000043751 від 21.02.2002 р.
61124, м. Харків, вул. Зернова, 6/267.
Тел./факс: (0572) 52-82-11, (097) 273-11-77